

Zubi bat Drinaren gainean

KARLOS ZABALA

Ivo Andritx (Karlos Zabala). Elkarlanean, S.L. Argitaletxea, 2010. Literatura unibertsala, 151. ISBN: 978-84-9783-942-6. 504 orrialde. (Oharra: Armiarma-tik hartua)

Drina ibaia Bosnian dago. Erdi Aroan Turkiar Inperioko Bisir Handiak Drina ibai horretan Vixegrad aldean zubi bat eraikitzeko agindua eman zuen, eta handik I. Gerrate Mundialaren hasierara arte etnia eta erlijio desberdinetako vixegradarrek izandako bizipenen kronika da *Zubi bat Drinaren gainean*.

Nobela honen egilea Ivo Andritx da eta Karlos Zabalak euskaratu du. Irakurri ondoren, batek erraz ulertuko du zergatik Andritxi Nobel Saria eman zioten eta zergatik eskaini dioten Karlos Zabalari lan honen ardura.

Liburu bat irakurtzeko ohizko arrazoietatik aparte, liburu honek, nire ustez, berezi egiten duten bi pizgarri dauzka:

Mahaigaineratzen duen eztabaida ideologikoa

Zubi bat Drinaren gainean, ez da gertaera historiko militarren zerrenda nobelatua. Giza alurriaz eta gizakiaren izaeraz dihardu, eguneroko bizitzaz. Nobelan, garai desberdinetan eta egoera politiko desberdinetan bizitzea suertatzen zaien sinesmen, kultur eta ohitura ezberdinetako turkiar, bosniar, serbiar, judu, ijitu, hungariar, austriarrak agertzen zaizkigu. Lurra noren esku dagoen ez da kontua, denak lur horretakoak baitira. Euren atxekipen etnikoa edo erlijiosoa baino garrantzitsuagoa da besteekiko harremanak, maitasuna, zoriontasuna, giza miseriak, gerra edo heriotza nola bizi duten. Andritxek Glasinganinen ahotan garbi adierazten digu, nazionalismo ukatzaileak

giza miseria eta pertsonen harrokeria ideologiaz mozorrotu besterik egiten ez duela. Egileak behin baino gehiagotan sentiarazten galtu alderrai dabilen juduaren lekuan, biktimaren lekuan hain zuzen, etniaz edo erlijioz aldatzen joango dena, borroeroaren arabera. Bereziki gogorak dira paldoango sarketaren deskribapena eta ama kristauen minarena odol zergaren ordainerako karabanen atzean.

Andritxek nobela idatzi zuenetik ia 70 urte pasa dira eta egun Bosnian eztabalda hori ez dute gainditu eta munduko beste leku askotan ere ez. Ezta hemen ere.

Euskaraz goi mailako testu bat irakurtzea eta esperientzia atsegina bateragarriak direla ahazteko bidean dauden irakurleentzat, iritzi aldatzeko aukera bat.

Ez dugu baloratzen itzultzaileen lana: Askotan, hiru edo lau hizkuntza menperatu behar dituzte esaldi baten benetako esanahia ezagutzeko, egileak esaldi horretan iradoki nahi zuena ulertzeko, eta hori, estilo eta doinu originala mantenduz eta nobelaren tonu orokorrekiko gorabehera gehiegi gabe. Irakurleari, adibidez, pope ortodoxo baten hitzak irakurtzean, Alkain burura baletorkio, akabo. Zabala inondik ere ez da errazkerian erori, bai aukeraketa lexikoaz, bai joskeraz oso itzulpen orekatua lortu du; testu landua, neurrian esigintea eta aberatsa da. Baina, bestalde, eta honi nik pertsonalki oraindik balio handiagoa ematen diot, bertako zenbait abangoardistak dabilen eta "Exorzista" filmaren protagonista ahoskatzera ere ausartuko ez litzatekeen berbasalda ulertezin eta pedantearen arrasto txikiena ere ez dago itzulpen honetan: nobela hau ipuin bat bezala irakurtzen da. Oso irakurketa eta isuri atseginak ditu.

Honela, Karlos Zabalari esker, euskaldunok ere, gure hitzekin eta atseginez, Andritxen zubiaren esanahia ulertzeko aukera daukagu.

Bizi garen leku eta garairako, ezin aproposagoa.